

Regeringens proposition

1979/80: 108

om ändring i tullagen (1973: 670);

beslutad den 21 februari 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i tullagen (1973: 670). Några av dem tar sikte på en effektivare kontroll i fråga om bl. a. mervärdebeskattningen. Förslaget innebär att tullmyndigheterna skall få lämna riksskatteverket och länsstyrelserna uppgifter som rör import och export av varor. För att genomföra detta och för att få ett bättre arkiveringssystem hos tullmyndigheterna föreslås att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, generaltullstyrelsen skall kunna meddela föreskrifter om identifikationsuppgifter i import- och exportanmälningar.

Vidare föreslås bl. a. sådana ändringar i tullagen som gör det möjligt att medge räntegottgörelse vid återbetalning av tull med anledning av beslut om tullfrihet för viss vara.

Förslag till

Lag om ändring i tullagen (1973: 670)

Härigenom föreskrivs i fråga om tullagen (1973: 670)
dels att 22, 42 och 54 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 37 a och 54 a §§, av
nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Har tullskyldig inbetalat tull eller annan införselavgift med högre belopp än han rätteligen har att erlägga, återbetalas överskjutande belopp. Motsvarande gäller när han inbetalat tull eller annan införselavgift trots att avgift ej skall utgå. Belopp, som den tullskyldige kan dra av enligt lagen (1968: 430) om mervärdeskatt, återbetalas dock ej.

På belopp som återbetalas utgår ränta även på ränta enligt 20 § som återbetalas. Vid ränteberäkningen tillämpas bestämmelserna i 20 a § första stycket. Ränta utgår från utgången av den månad under vilken beloppet erlagts till och med den månad då beloppet utbetalats.

Har beslut, som föranlett ränta enligt andra stycket, ändrats på sadant sätt att ränta icke skulle ha utgått eller skulle ha utgått med lägre belopp, skall den tullskyldige återbetala vad han sålunda uppburit för mycket. Bestämmelserna i denna lag om tull och annan införselavgift gäller därvid i tillämpliga delar.

Vid återbetalning till den tullskyldige får avdrag göras för till betalning förfallen tull eller avgift som den tullskyldige har att erlägga till tullverket.

*Föreslagen lydelse*22 §¹

Har tullskyldig inbetalat tull eller annan införselavgift med högre belopp än han rätteligen har att erlägga, återbetalas överskjutande belopp. Motsvarande gäller när han inbetalat tull eller annan införselavgift trots att avgift ej skall utgå. *Har med stöd av 5 § tullförordningen (1973: 979) meddelats förordnande att tull inte skall utgå för vara av visst slag återbetalas inbetalat tullbelopp.* Belopp, som den tullskyldige kan dra av enligt lagen (1968: 430) om mervärdeskatt, återbetalas dock ej.

37 a §

Om det behövs för tullverkets kontrollverksamhet eller för uppgiftslämnande enligt 54 a § får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, generaltullstyrelsen föreskriva, att tullskyldig skall lämna uppgift rörande organisationsnummer eller personnummer när vara anges till förtullning, samt att den för vars räkning vara utförs ur landet skall lämna sådan uppgift när varan anmäls till utförsel.

¹ Senaste lydelse 1974: 982.

Nuvarande lydelse

Meddelar tullmyndighet med stöd av denna lag eller bestämmelse, som utfärdats med stöd av lagen, föreläggande för tullskyldig eller annan att vidta åtgärd som behövs för förtullning eller för tullverkets kontrollverksamhet, kan vite föreläggas. Vite kan även föreläggas, om någon underlåtit att lämna uppgift eller handling enligt 7-9 §§ eller 10 § första stycket eller att fullgöra skyldighet som föreskrives i 36 §.

Vite skall bestämmas till belopp som med hänsyn till vederbörandes ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antagas förmå honom att iakttaga föreläggandet, dock ej lägre än etthundra kronor eller högre än femtusen kronor.

Försuttet vite *utdöms* av generaltullstyrelsen. *Finns* ändamålet med vitet *ha* förfallit då fråga om utdömande uppkommer får vitet ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först sedan fråga om utdömande har uppkommit, skall ändamålet med vitet icke anses ha förfallit därigenom.

Innehållet i tulldeklaration eller motsvarande handling eller handling som avses i 10 § får icke *yppas* för annan än den som själv får taga del av handlingen. Den som fullgjort kontrollverksamhet enligt denna lag får ej obehörigen *yppa* vad han därvid erfarit.

Föreslagen lydelse

42 §

Meddelar tullmyndighet med stöd av denna lag eller bestämmelse, som utfärdats med stöd av lagen, föreläggande för tullskyldig eller annan att vidta åtgärd som behövs för förtullning eller för tullverkets kontrollverksamhet, kan vite föreläggas. Vite kan även föreläggas, om någon underlåtit att lämna uppgift eller handling enligt 7-9 §§ eller 10 § första stycket eller att fullgöra skyldighet som föreskrives i 36 § eller med stöd av 37 a §.

Försuttet vite *utdöms* av generaltullstyrelsen. *Om* ändamålet med vitet *har* förfallit då fråga om utdömande uppkommer får vitet ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först sedan fråga om utdömande har uppkommit, skall ändamålet med vitet icke anses ha förfallit därigenom.

54 §²

Innehållet i tulldeklaration eller motsvarande handling eller handling som avses i 10 § får icke *röjas* för annan än den som själv får taga del av handlingen. Den som fullgjort kontrollverksamhet enligt denna lag får ej obehörigen *röja* vad han därvid erfarit. *Inte heller får i övrigt sådan uppgift om import eller export av varor som rör enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden obehörigen röjas.*

54 a §

Tullmyndighet skall på begäran tillhandahålla riksskatteverket eller länsstyrelse uppgift som förekommer hos tullmyndigheten och som rör import eller export av varor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1980. Avser ett förordnande som nämns i 22 § första stycket tredje meningen en vara som har angetts till förtullning före ikraftträdandet skall ränta enligt 22 § andra stycket utgå också för tid före ikraftträdandet.

² Jfr prop. 1979/80: 80.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-02-21

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Mundebo, Friggebo, Dahlgren, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Proposition om ändring i tullagen (1973: 670)

1 Inledning

Generaltullstyrelsen har i framställning den 16 januari 1978 i samråd med riksskatteverket och statens pris- och kartellnämnd hemställt att bestämmelser tas in i tullagen (1973: 670) som gör det möjligt att föreskriva att importörers och exportörers organisationsnummer/personnummer skall anges i import- och exportanmälan. I framställningen begär styrelsen vidare att erforderliga författningsbestämmelser utfärdas som medger informationsöverföring mellan generaltullstyrelsen, riksskatteverket samt pris- och kartellnämnden av import- och exportuppgifter utan hinder av bestämmelserna om sekretess.

Efter remiss har yttranden över framställningen avgivits av justitiekanslern, riksåklagaren, datainspektionen, statistiska centralbyrån, statskontoret, datamaskincentralen för administrativ databehandling (DAFA), revisionsverket, riksskatteverket, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, näringsfrihetsombudsmannen, pris- och kartellnämnden, länsstyrelserna i Stockholms län, i Göteborgs och Bohus län och i Malmöhus län, länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON), riksbanken, delegationen för företagens uppgiftslämnande m. m. (DEFU), betalningsbalansdelegationen (Fi 1975: 02), Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges exportråd, Sveriges speditörförbund, Svenska handelskamarförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges hantverks- och industrionorganisation, Svenska företagares riksförbund, Svensk industriförening, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Landsorganisationen i Sverige (LO).

AB Svenska Godscentraler (ASG) har i framställning den 16 januari 1979 hemställt om ändring av 22 § tullagen för att möjliggöra räntegottgörelse i sådana fall då tullbelopp betalas tillbaka efter beslut av regeringen om tullfrihet enligt 5 § tullförordningen (1973: 979). Motsvarande framställning har den 31 januari 1979 gjorts av Sveriges speditörförbund.

Efter remiss har yttranden över framställningarna avgivits av kommerskollegium och generaltullstyrelsen. Kollegiet har överlämnat yttranden från Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges mekanförbund, Sveriges kemiska industrikontor samt handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Förslaget om organisationsnummer/personnummer i import- och exportanmälan samt om informationsöverföring av import- och exportuppgifter

Generaltullstyrelsen anför att man med sitt förslag att organisationsnummer/personnummer skall anges i importanmälan bl. a. avser att göra det möjligt för tullverket att lägga upp ett nytt system för arkivering av fakturor och andra förtullningshandlingar. Systemet skulle grundas på uppgifter om importörens organisationsnummer/personnummer och den utländske leverantörens namn. Av styrelsens framställning framgår vidare följande.

Enligt 12 § tullagen (1973: 670) fastställer tullmyndighet med ledning av tulldeklaration eller motsvarande uppgift tull och annan införselavgift (tulltaxering). I samband med att vara anges till förtullning lämnar den tullskyldige (självt eller genom ombud) en tulldeklaration med uppgifter om statistiskt nummer, tull och annan införselavgift, statistiskt värde m. m. Deklarationen tecknas på angivningshandlingen (importanmälan). Samtidigt med tulldeklaration lämnas faktura eller annan motsvarande handling som styrker uppgifterna i deklarationen. Om varusändningens tullvärde överstiger visst belopp, behåller tullverket fakturan.

Fakturorna förvaras i styrelsens fakturaarkiv under fem år. Vid arkivläggningen sorteras materialet efter ett enhetligt sorteringsbegrepp, nämligen fakturautställarens namn. Antalet fakturaakter som arkiveras är ca 1,5 milj. per år, vilket innebär att det totala arkivbeståndet med den tillämpliga förvaringstiden omfattar ca sju milj. akter.

Fakturaakterna används bl. a. för utredningar i efterhand i samband med besvär över tulltaxering m. m. Fakturamaterialet används också för utredningar med anledning av kontrollbesök hos importörer. Det kan även gälla kontroller av uppgifter i tulldeklarationer, bl. a. rörande importerade varors tullvärde och ursprung.

Under senare år har betydande svårigheter visat sig föreligga att hålla det centrala fakturaarkivet aktuellt. En arbetsgrupp med representanter

för tullverket och statskontoret har i en rapport med förslag till system för förtullning m. m. skisserat vissa riktlinjer på området. Styrelsen avser att i huvudsak följa dessa. Detta innebär bl. a. att förtullningsakterna i fortsättningen arkiveras vid de lokala tullanstalterna. Genom detta kan det centrala arkivet successivt avvecklas.

Arkiveringsmetoden förutsätter att ett söksystem införs som kan ge användarna på lokal, regional och central nivå inom tullverket information om var en viss akt kan återfinnas. Söksystemet bör bygga på dataregistrering och mikrokort. Enligt generaltullstyrelsen förutsätter detta att uppgift om importörens organisationsnummer (i förekommande fall personnummer) lämnas i importanmälan. För hemtagare utnyttjas hemtagarens registreringsnummer för en transformering till dennes organisationsnummer.

Enligt generaltullstyrelsens förslag bör vidare vid utförelse av varor exportörens organisationsnummer/personnummer anges i exportanmälan.

Ett nytt arkiveringssystem med användande av importörens och exportörens organisationsnummer/personnummer skulle enligt styrelsen rationalisera arbetet med sortering och framtagning av handlingar.

Generaltullstyrelsen pekar vidare på att en registrering av importörens och exportörens organisationsnummer/personnummer skulle innebära förbättrade möjligheter att tillgodose riksskatteverkets och länsstyrelsernas önskemål om en mer rutinmässig informationsöverföring av import- och exportuppgifter från tullverket. På denna punkt redovisar styrelsen bl. a. att riksrevisionsverket har hävdats att kontrollen av mervärdeskatten är otillräcklig. Ett stort behov föreligger enligt verkets mening av att kunna följa och stämma av skattepliktiga transaktioner från säljare till köpare i led efter led. Enligt riksrevisionsverkets mening skulle det således vara av värde för skattemyndigheterna att få direkta informationer från tullverket om enskilda företags import- och exportverksamhet för kontroll i mervärdeskattehänseende. Kontrollen skulle avse bl. a. mervärdeskatte-redovisningar, icke registrerade skatteskyldiga samt olika branscher och näringsgrenar. Materialet skulle också användas för kartläggning av skatteflykt.

Ett ökat informationsutbyte av denna art skulle enligt de berörda myndigheterna effektivisera kontrollen av direkt skatt, mervärdeskatt och olika punktskatter. Utbytet skulle även göra det möjligt att samordna tull- och skattemyndigheters kontrollbesök hos företag. Vidare skulle samarbetet medföra en bättre resursanvändning.

Av generaltullstyrelsens framställning framgår, som nyss berördes, att det främst är fråga om rutinmässigt överlämnande av uppgifter, som rör import och export, från tullverket till riksskatteverket och länsstyrelserna. Därutöver förutsätts bl. a. ett överlämnande i vissa fall av fakturor och annat material eller andra uppgifter som finns hos tullverket och som behövs t. ex. som komplettering till vad som har överlämnats rutinmässigt. Styrelsen föreslår även att information skall få överföras från skattemyndigheterna till tullmyndigheterna i fall då detta ter sig angeläget med

hänsyn till kontrollen av in- och utförelse av varor. I fråga om det rutinmässiga informationsutbytet finner styrelsen en författningsreglering erforderlig. Styrelsen pekar därvid också på vad som kan komma att gälla när en ny sekretesslagstiftning införs.

Av framställningen framgår vidare att statens pris- och kartellnämnd till styrelsen har anmält intresse av viss informationsöverföring från tullverket i fråga om specifika uppgifter som avser import och export.

Styrelsen anför bl. a. att nämnden behöver informationen för att följa koncentrationsutvecklingen samt för ett importörregister och för branschundersökningar. Vidare har nämnden bl. a. överoppat att dess storföretagsregister behöver uppdateras kontinuerligt. Nämnden önskar informationen också för en effektivisering av dess prisövervaknings-, prisreglerings- och utredningsarbete. Nämnden har möjlighet att direkt från företagen inhämta de uppgifter som behövs för importörregistret. Detta skulle dock innebära ett dubbelarbete, anføres det vidare.

Underhand har inhämtats från generaltullstyrelsen följande i fråga om vilka uppgifter rörande organisationsnummer/personnummer som kan behövas för det nya arkiveringssystemet och för informationsöverföringen till bl. a. riksskatteverket.

I fråga om de importörer som får förfoga över vara utan hinder av att den ej förtullats (hemtagare) behöver sådant nummer inte infordras. Hemtagarens registreringsnummer, som redan nu anges i tulldeklarationerna, kommer nämligen automatiskt att omvandlas till organisationsnummer i samband med datorbehandlingen av utrikeshandelsstatistiken. Dessa fall täcker ca 75 % av det totala antalet tulldeklarationer. En stor del av övriga deklarationer, vilka således lämnas av andra än hemtagare, avser smärre importsändningar, för vilka något nummer ej torde erfordras. När det gäller tullskyldighet i ett begränsat antal fall för speditör, statens järnvägar, postverket eller utlåning behövs numret på den för vars räkning varan införs. Denne kan vara svensk köpare eller varumottagare. Är vederbörande utländsk medborgare behövs ombudets nummer.

Beträffande export behövs i allmänhet numret på den för vars räkning varan utförs. Denne kan vara tillverkaren, ägaren eller säljaren av varan.

Samtliga myndigheter som har yttrat sig över förslaget om organisationsnummer/personnummer i import- resp. exportanmälningar har tillstyrkt detta eller lämnat det utan erinran. De myndigheter som har kommenterat förslaget anser att tillgången till information underlättas och att merarbetet för uppgiftslämnarna med angivande av organisationsnummer/personnummer inte torde vara särskilt betungande.

Näringslivets organisationer har avstyrkt förslaget. Organisationerna anser att ett onödigt merarbete skapas för importörer, exportörer och speditörer och vill att ett mer genomarbetat förslag utarbetas och remissbehandlas.

Delegationen för företagens uppgiftslämnande (DEFU) är principiellt

positiv till förslaget men vill att frågan utreds utförligare med avseende på de konsekvenser förslagen får för uppgiftslämnarna och hur det totala uppgiftslämnandet påverkas. Förslagen medför enligt DEFU ofrankomligt ett merarbete för importörer och exportörer. Merarbetet bedöms dock vara av olika omfattning.

Näringslivets organisationer och DEFU föreslår också att ett alternativt arkivsystem för tullverkets fakturor övervägs.

De hörda *myndigheterna*, som enligt vad som redovisats tidigare har tillstyrkt generaltullstyrelsens förslag om organisationsnummer/personnummer eller lämnat det utan erinran, har med undantag av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län även mottagit förslaget om informationsöverföring positivt. Man uttrycker den uppfattningen att en effektivare skattekontroll och därigenom en rättvisare beskattning kan åstadkommas genom de föreslagna åtgärderna. Vidare framhålls att de samhällsintressen som ligger till grund för önskemålet om informationsöverföring inte står i strid med de enskilda intressen som sekretessbeläggningen är avsedd att skydda. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser dock att tillräckliga skäl inte har anförts för att genomföra en generell och automatisk informationsöverföring från tullverket till andra myndigheter.

DEFU och *näringslivets organisationer* avstyrker förslaget om generell informationsöverföring. *DEFU* anser att varken uppgiftslämnarens kostnader eller värdet ur kontrollsynpunkt har blivit belysta eller analyserade. Frågan om sådan överföring bör enligt *DEFU* utredas utförligare. *DEFU* har dock ingenting emot ett system med selektiv överföring av information till riksskatteverket för speciella och klart uttalade krav. Också denna fråga behöver dock utredas mer. Näringslivsorganisationerna befarar ökat uppgiftslämnande. De utgår från att sekretesskyddet kraftigt skulle försvagas om tullverkets material skulle spridas på flera händer. Organisationerna anför vidare bl. a. att möjligheter till och former för en selektiv överföring inom ramen för nuvarande uppgiftskrav eventuellt bör utredas ytterligare.

Jag vill framhålla att övergången till ett nytt arkivsystem inom tullverket har påbörjats den 1 juli 1979. Systemet kan f. n. emellertid inte genomföras helt. Sortering efter importör kan nu endast avse förtullningshandlingar för sådana sändningar som har varit föremål för s. k. hemtagning. Dessa registreras efter hemtagarnumret. Registreringen görs med hjälp av dator och överförs till mikrokort. Dessa kort används i samband med kontrollbesök hos importörer eller för utredningar i efterhand, t. ex. vid besvär eller vid kontroll av varors ursprung. Förtullningshandlingar avseende andra än hemtagna sändningar kan nu inte sorteras importörsvis i systemet. Detta medför nackdelar från kontrollsynpunkt. Användningen av organisationsnummer m. m. utgör här en förutsättning för ett rationellt utnyttjande av det nya arkivsystemet. Ett system med sådana nummer gör det hos tullverket befintliga materialet lättillgängligt. Därmed lämnas utrymme för fördju-

pade analyser och prognoser på utrikeshandelns område. Av betydelse är vidare att införandet av organisationsnummer gör det praktiskt möjligt att etablera en länk till övriga beskattningsmyndigheter och att bista dessa med kontrollmaterial. Att jag förordar ett sådant samarbete kommer att framgå av det följande.

Enligt min uppfattning torde de uppgifter om organisationsnummer/personnummer som fordras komma att innebära endast ett begränsat merarbete för företagen. Ca 75% av importanmälningarna avser hemtagna varor. Beträffande dessa kommer hemtagarnumret att utnyttjas. Organisationsnummer/personnummer behöver därför inte anges. De fall när uppgift skall lämnas om den uppgiftsskyldiges eget nummer torde i allmänhet inte kunna välla problem. Därutöver kan förekomma situationer när denne behöver lämna uppgift om annans organisationsnummer/personnummer. Den krets det därvid kan vara fråga om har jag tidigare berört. Här kan tänkas att det i visst fall är svårt för den uppgiftsskyldige att lämna uppgiften. Enligt min uppfattning utgör sådana svårigheter inte ett skäl för att avstå från en i övrigt lämplig ordning. Denna bör nämligen kunna utformas så att uppgiftsskyldighet undviks i det fall när sådan inte framstår som rimlig. Jag återkommer i det följande till denna tekniska fråga.

Att ytterligare utreda frågan om organisationsnummer/personnummer anser jag inte vara påkallat. Jag förordar mot bakgrund av det anförda att importörer och exportörer skall kunna åläggas att lämna uppgift om organisationsnummer/personnummer i den utsträckning som nu har berörts.

I fråga om informationsöverföringen vill jag anföra följande. Enligt min mening är det av flera skäl angeläget att riksskatteverket och länsstyrelserna i ändamålsenliga former och genom regelmässig informationsöverföring kan på begäran få del av sådana uppgifter som förekommer hos tullmyndigheterna och som rör import eller export av varor. Överföringen kan ge underlag för en effektivare skattekontroll och därigenom en rättvisare beskattning. Ett manuellt inhämtande av uppgifterna skulle bli mycket arbetskrävande och kostsamt. Att sådana uppgifter tillhandahålls stämmer vidare väl överens med vad som gäller för riksskatteverkets och länsstyrelsernas verksamhet i övrigt. Denna bygger ju särskilt på att kontrolluppgifter kan erhållas för granskning mot den skattskyldiges deklarationer och räkenskaper. Ett samarbete av denna art framstår också som naturligt med tanke på att även tullmyndigheterna är beskattningsmyndigheter som vid förtullning tar ut tull, skatt och andra införselavgifter. Tullmyndigheterna debiterar och uppbär ca två tredjedelar av inkomsterna av mervärdeskatten. Framför allt i fråga om mervärdeskatten torde därför fördelarna för samhället av ett sådant samarbete vara påtagliga. Det förhållandet att upphörden av mervärdeskatt handläggs av två myndigheter, en för den interna beskattningen och en för importen, hänger samman med myndigheternas verksamhetsområden och uppgifter. Denna arbetsfördelning får dock inte leda till en begränsning av ett informationsutbyte som syftar till en

effektivisering av skattekontrollen. Under förutsättning att uppgifterna rörande import och export omfattas av handlingssekretess och tystnadsplikt också hos riksskatteverket och länsstyrelserna kan jag inte se att informationsöverföringen skulle strida mot vad det allmänna bör iakttas av hänsyn till enskildas intressen. Det kan tilläggas att de uppgifter som skall kunna överföras främst rör ekonomiska förhållanden.

Mot denna bakgrund förordar jag att det införs en ordning enligt vilken tullmyndigheterna på begäran skall tillhandahålla riksskatteverket och länsstyrelserna uppgifter rörande import och export. Jag anser därvid att övervägande skäl talar mot ett system med något slag av selektiv överföring. Det får förutsättas att de berörda myndigheterna noga följer utvecklingen och gör en utvärdering av verksamheten.

Den av mig förordade ordningen bör tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1980.

Generaltullstyrelsen har vidare föreslagit att information på motsvarande sätt skall kunna överföras rutinmässigt från riksskatteverket och länsstyrelserna till tullmyndigheterna. Vidare har satts i fråga om inte ytterligare myndigheter rutinmässigt bör få del av information från tullverket. Av skäl som jag kommer att beröra närmare i det följande kan ställning inte nu tas i dessa ämnen.

Jag övergår till bl. a. vissa författningstekniska frågor.

Föreskrifter rörande organisationsnummer/personnummer bör tas in i tullagen i en ny paragraf, 37 a §. Därvid bör gälla att, om det behövs för tullverkets kontrollverksamhet eller för det nu aktuella informationslämnandet, regeringen får föreskriva att tullskyldig skall lämna uppgift rörande organisationsnummer eller personnummer när vara anges till förtullning. Under motsvarande förutsättningar bör regeringen få föreskriva att den för vars räkning vara utförs ur landet skall lämna sådan uppgift när varan anmäls till utförelse. Regeringen bör kunna överlåta de nu redovisade befogenheterna till generaltullstyrelsen.

Bestämmelser som utfärdas enligt den föreslagna 37 a § får alltså inte sträcka sig längre än som behövs för de angivna ändamålen. Vid utformning av regler av detta slag bör prövas i vad mån det är möjligt att göra undantag från uppgiftsskyldighet, exempelvis när det gäller import eller export av varusändningar med låga värden. En betydande del av sändningarna har så låga värden att ett inhämtande av organisationsnummer eller personnummer torde sakna egentlig betydelse från kontrollsynpunkt. Det ligger vidare i sakens natur att undantag från skyldigheten kan göras i ett särskilt fall, om detta är påkallat av speciella omständigheter. Så kan exempelvis ske om det föreligger avsevärd svårighet i visst fall att lämna föreskriven uppgift om organisationsnummer/personnummer.

Det kan visa sig vara lämpligt att regeringen till generaltullstyrelsen delegerar befogenhet att utforma föreskrifter om uppgiftsskyldighet. Om så sker får det förutsättas att styrelsen vid utarbetandet av dessa samråder med näringslivets organisationer.

Jag finner det inte påkallat att införa en straffbestämmelse vid underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldigheten. F. n. gäller enligt 42 § tullagen att vite kan föreläggas om någon underlåtit att lämna viss uppgift eller handling. Jag förordar att också underlåtenhet att fullgöra skyldighet enligt föreskrifter som utfärdas med stöd av den föreslagna 37 a § skall kunna mötas med vite. För detta krävs en ändring i 42 §. I samband därmed bör en redaktionell ändring göras.

När det sedan gäller den föreslagna informationsöverföringen aktualiseras frågor som rör handlingssekretess och tystnadsplikt samt principerna för utbyte av information mellan myndigheter. Dessa frågor behandlas bl. a. i det förslag till ny sekretesslag som regeringen lade fram år 1979 (prop. 1979/80: 2) och har även tidigare denna dag berörts av chefen för budgetdepartementet vid anmälan av proposition med förslag till skatteregisterlag.

I den nya sekretesslag, som föreslås träda i kraft den 1 januari 1981, regleras såväl handlingssekretess som tystnadsplikt. Lagen gäller inte bara förhållandet mellan myndigheterna och allmänheten utan även förhållandet mellan myndigheterna inbördes. Att de särskilda sekretessreglerna har direkt tillämpning även myndigheterna sinsemellan hindrar inte utbyte av uppgifter mellan dem i särskilt reglerade situationer. En sådan är att uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. En annan situation regleras i en generalklausul som anger att uppgift i vissa fall får lämnas till myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. I propositionen framhålls att förslaget inte hindrar att utbyte av uppgifter mellan myndigheter eller mellan en myndighets olika verksamhetsgrenar sker rutinmässigt även utan särskild författningsreglering. Förslaget bygger emellertid på att rutinmässigt uppgiftsutbyte i regel skall vara författningsreglerat.

I bl. a. taxeringslagen (1956: 623) finns f. n. vissa bestämmelser om myndigheters skyldighet att tillhandahålla beskattningsmyndigheter handling eller uppgift som behövs för kontroll. Det av mig nu förordade informationsutbytet innebär en sådan överföring av bl. a. sekretessbelagda uppgifter som kan ske rutinmässigt och i stor omfattning. Någon omedelbar anknytning till pågående taxering m. m. i visst fall behöver inte föreligga. Jag finner påkallat att det uttryckligen slås fast regler om denna överföring av uppgifter om import- och exportverksamhet från tullmyndigheterna. Regleringen bör anpassas till den undantagsregel i den nya sekretesslagen som jag förut har berört och som innebär att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Jag anser det lämpligt att bestämmelser om informationsöverföringen ges i en ny paragraf i tullagen med placering i anslutning till 54 §. I sistnämnda lagrum finns föreskrifter om tystnadsplikt. I den nya bestämmelsen bör anges att tullmyndighet på begäran skall tillhandahålla riksskat-

teverket eller länsstyrelse uppgift som förekommer hos tullmyndigheten och som rör import eller export av varor. Jag vill framhålla att verkets eller länsstyrelsens begäran kan avse exempelvis generell överföring av viss typ av sådan information men att det också kan gälla ett särskilt ärende. Givetvis skall det vara fråga om uppgifter avsedda för myndighetens verksamhet som beskattningsmyndighet.

Om den föreslagna sekretesslagen träder i kraft den 1 januari 1981 kommer sekretess enligt 9 kap. lagen i princip att gälla för uppgifter av berört slag hos tullmyndigheterna, riksskatteverket och länsstyrelserna. I fråga om tiden dessförinnan föreligger handlingssekretess enligt nu gällande sekretesslag (17 §). Dock kan det diskuteras i vilken utsträckning tystnadspliktsbestämmelserna i skattelagstiftningen ger skydd för de uppgifter rörande import och export av varor som jag föreslår skall kunna överföras regelmässigt från tullmyndigheterna. Det skulle därför vara lämpligt med ett förtydligande på denna punkt. Emellertid är det tekniskt komplicerat att i detta syfte göra ändringar i skatteförfattningarna med den uppbyggnad sekretessföreskrifterna där har. Vidare gäller att en anpassning av bl. a. nämnda föreskrifter till den nya sekretesslagen kommer att övervägas senare under år 1980.

Det förefaller att vara smidigast att för den korta period som återstår innan den nya sekretesslagen skall börja tillämpas låta frågan vara reglerad i tullagen. Som jag nyss berörde finns i 54 § nämnda lag redan föreskrifter om tystnadsplikt. Där anges att innehållet i tulldeklaration eller motsvarande handling eller handling som avses i 10 § inte får yppas för annan än den som själv får ta del av handlingen. Bestämmelsen i 10 § avser vissa ytterligare uppgifter som skall avlämnas för förtullning. Vidare anges i 54 § att den som har fullgjort kontrollverksamhet enligt tullagen inte får obehörigen yppa vad han därvid erfarit. I övrigt gäller på tullområdet enligt 36 § tjänstgöringsreglementet för tullstaten särskilda tystnadspliktsbestämmelser. Enligt dessa får tulltjänsteman inte i oträngt mål muntligen eller skriftligen yppa vad han i tjänsten erfarit om enskildas affärsförhållanden. Bestämmelserna har giltighet till följd av punkten 6 i övergångsbestämmelserna till regeringsformen.

Föreskrifterna i 54 § tullagen får anses gälla även för tjänstemän vid riksskatteverket och länsstyrelser som tar befattning med importuppgifter från tullmyndigheterna. Paragrafen ger däremot ett otillräckligt skydd i fråga om de uppgifter rörande export av varor som enligt mitt förslag skall på begäran av riksskatteverket eller länsstyrelse överlämnas från tullmyndigheterna.

Mot denna bakgrund finner jag att den utvidgning av tystnadsplikten som är påkallad under den begränsade perioden innan nya sekretessregler träder i kraft lämpligen bör kunna ske genom en ändring i 54 § tullagen så att bestämmelsen täcker allt det material som informationsöverföringen omfattar i den utsträckning detta behöver skydd. Bestämmelsen bör i viss

utsträckning språkligt anpassas till den nya sekretesslagstiftningen.

I sammanhanget vill jag erinra om den proposition om följdlagstiftning till den nya sekretesslagen som nyligen har beslutats (prop. 1979/80: 80). Regeringen föreslår i propositionen bl. a. att 54 § tullagen skall upphävas när de nya sekretessreglerna träder i kraft den 1 januari 1981. I sekretesslagen finns nämligen en motsvarande reglering till föreskrifterna i 54 § tullagen. Mitt förslag om ändrad lydelse av 54 § har som framgått av min redogörelse till syfte att säkerställa ett tillräckligt skydd fram till upphävandet.

De bestämmelser jag nu har föreslagit tar sikte på regleringen av informationsöverföring från tullmyndigheterna till riksskatteverket och länsstyrelserna. Som jag tidigare har berört har generaltullstyrelsen också förordat att information rutinmässigt skall lämnas från beskattningsmyndigheterna på inrikesområdet till tullmyndigheterna.

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter hos beskattningsmyndigheterna finns bl. a. i 50 § 1 och 3 mom. taxeringslagen (1956: 623). Däri föreskrivs att självdeklaration och vissa andra handlingar skall tillhandahållas de myndigheter som i och för sin verksamhet bör erhålla del därav. Motsvarande bestämmelser för andra skatteområden finns bl. a. i 73 § uppbördslagen (1953: 272) och 25 § lagen (1968: 430) om mervärdeskatt.

Frågan om i vilken omfattning och i vilka fall beskattningsmyndigheterna på inrikesområdet skall lämna ut sitt material till andra myndigheter har som förut nämndes tidigare denna dag berörts av chefen för budgetdepartementet i samband med anmälan av proposition med förslag till skatteregisterlag. I fråga om regleringen av uppgiftsutlämnandet framhöll föredraganden bl. a. att en anpassning av de nyss nämnda och andra bestämmelser i skattelagstiftningen till regleringen i sekretesslagen kräver ytterligare överväganden och bör tas upp i samband med övervägandena rörande följdlagstiftning till den nya sekretesslagen.

Frågan om ett utlämnande av material från riksskatteverket och länsstyrelserna till olika myndigheter och däribland tullmyndigheterna kommer alltså att prövas i ett senare sammanhang. Därför bör frågan om rutinmässig informationsöverföring från riksskatteverket och länsstyrelserna till tullverket inte anmälas nu.

Som tidigare har berörts har i generaltullstyrelsens förslag även redovisats behov från pris- och kartellnämndens sida av att på motsvarande sätt som skattemyndigheterna få tillgång till information om företags import och export. Därvid nämnde jag att även andra myndigheter har anmält intresse av att få del av dessa uppgifter.

En spridning av tullmyndigheternas uppgifter om företags import och export också utanför beskattningsområdet ökar risken för att materialet utnyttjas på ett obehörigt sätt och för att den personliga integriteten kan beröras. Frågan om en sådan spridning bör bedömas i ett större samman-

hang än det nu aktuella när tillräckligt underlag finns. Jag vill här erinra om att regeringen har gett brottsförebyggande rådet i uppdrag att se över bestämmelserna om informationsutbyte och anmälningsskyldighet mellan myndigheter och föreslå erforderliga lagstiftningsåtgärder.

2.2 Rättegottgörelse enligt 22 § tullagen (1973: 670)

I 22 § första stycket tullagen (1973: 670) finns regler om återbetalning i vissa fall av tull eller annan införselavgift som har inbetalats av tullskyldig. Reglerna innebär att, om tullskyldig har inbetalat tull eller annan införselavgift med högre belopp än han rätteligen har att erlägga, överskjutande belopp återbetalas. Motsvarande gäller när han inbetalat sådan avgift trots att avgift ej skall utgå. I 22 § andra stycket anges bl. a. att ränta utgår på belopp som återbetalas.

Enligt bestämmelserna i 5 § tullförordningen (1973: 979) kan regeringen förordna att tull ej skall utgå för varuslag som inte eller endast i ringa omfattning är föremål för tillverkning inom landet eller för vara av sådant slag. Förordnande som gäller varuslag meddelas av regeringen för högst två år i sänder genom utfärdande av förordning. Förordnande beträffande enskilda varor meddelas av regeringen genom beslut i varje särskilt fall (beslut "in casu").

Sveriges speditörförbund och *AB Svenska godscentraler (ASG)* har, som jag berörde inledningsvis, hemställt om åtgärder så att ränta kan utgå då återbetalning av tull sker i anledning av regeringsbeslut enligt 5 § tullförordningen om tullfrihet in casu för vara. Förbundet och ASG hävdar dock båda i första hand att redan nuvarande lydelse av 22 § tullagen ger utrymme för sådan rättegottgörelse.

Generaltullstyrelsen har i yttrande över framställningarna framhållit att bestämmelserna om ränta i 22 § tullagen inte är tillämpliga vid sådan tullfrihet in casu som det här är fråga om. Styrelsen pekar på att bestämmelserna är så avfattade att de avser sådana fall då tull eller annan införselavgift skall återbetalas på grund av att något fel eller misstag begåtts i förhållande till lagar och förordningar (jfr ordalydelsen "rätteligen har att erlägga"). Styrelsen har därför ansett sig förhindrad att medge rättegottgörelse i fall som här avses. Styrelsen tillstyrker emellertid att 22 § tullagen ändras så att styrelsen kan medge rättegottgörelse vid återbetalning av tull i anledning av regeringsmedgivande om tullfrihet enligt 5 § tullförordningen och andra regeringsbeslut om tullfrihet in casu.

Förslaget att ändra gällande bestämmelser tillstyrks också av övriga remissinstanser. *Kommerskollegium* är för sin del närmast böjt att göra samma tolkning som generaltullstyrelsen. Kollegiet finner det rimligt med en ordning som medger utbetalning av ränta vid återbetalning av tull i anledning av medgivande från regeringens sida av tullfrihet in casu enligt 5 § tullförordningen. Detsamma får enligt kollegiet anses gälla i fråga om

beslut in casu med stöd av 24 § tullförordningen. Enligt sistnämnda paragraf kan regeringen eller, efter regeringens förordnande, generaltullstyrelsen när synnerliga skäl föreligger medge befrielse från eller återbetalning eller nedsättning av tull. Kollegiet tillstyrker därför att i tullagen ges utrymme för räntegottgörelse i fall av nämnda slag.

Jag ansluter mig till uppfattningen att det är rimligt att ränta utgår när tull återbetalas till följd av beslut enligt 5 § tullförordningen. För att undanröja den tvexsamhet som kan råda huruvida 22 § tullagen i dess gällande lydelse lämnar utrymme för sådan räntegottgörelse och då det är angeläget att så snart som möjligt få till stånd en ordning där ränta fortsättningsvis utbetalas anser jag att frågan bör regleras uttryckligen i paragrafen.

Myndigheterna har vidare berört möjligheten att medge ränta i fråga om andra beslut om tullfrihet in casu, nämligen när synnerliga skäl har ansetts föreligga enligt 24 § tullförordningen att medge befrielse från tull. Det är emellertid enligt min uppfattning inte i sak påkallat med räntegottgörelse i dessa mer sällsynta fall.

Den ändring jag sålunda finner skäl att förorda bör träda i kraft den 1 juli 1980.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med det anförda har inom handelsdepartementet efter samråd med chefen för budgetdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i tullagen.

Lagförslaget är tekniskt okomplicerat. Även i övrigt är förslaget sådant att lagrådets yttrande skulle sakna betydelse.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anført hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom handelsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i tullagen (1973: 670).

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

